

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

**Analýza potřeb s klienty nízkoprahových programů
prostřednictvím metodiky
Rapid Assessment and Response (RAR)**

Technický plán pro rok 2003

Praha, 2003

Projekt realizovaný v roce 2003 je pilotním projektem pro budoucí provádění tohoto typu kvalitativních studií ve více regionech a se zohledněním většího počtu témat. Na základě získaných zkušeností, bude pro rok 2004 vytvořen plán výzkumu, který již v sobě bude obsahovat získané zkušenosti a bude reflektovat povahu požadovaných dat.

Cíle výzkumu

Hlavním cílem pro tento rok je vytvořit metodiku sběru kvalitativních dat, jež by měly kvalitativně sledovat nové trendy v užívání a mezi uživateli návykových látek v ČR.

Chtěli bychom také identifikovat okruhy problémů, které mohou být jednak podnětem pro další zlepšování poskytovaných služeb či zavádění neexistujících, chybějících programů apod. a jednak problémů, které se mohou týkat kvality získaných dat, či rozšířit jejich interpretační možnosti.

Zaměřujeme se na tyto oblasti:

- chování uživatelů návykových látek (vzorce užívání, komunikace s uživateli, charakter místní drogové subkultury atd.),
- využívání služeb (způsob kontaktování a jeho efekt, in-treatment rate, vzájemné ovlivnění služeb a uživatelů atd.),
- aktuální problémy uživatelů na místní drogové scéně (např. specifický výskyt nějakého onemocnění, lokální nedostupnost některé služby, nekvalitní provádění služby atd.),
- poměry na distribuční scéně (cena, čistota, kvalita, dostupnost, chování dealerů, zvyklosti na místní scéně – specifika atd.),
- vliv trestně-právního sektoru (chování policie, lokální specifika atd.).

Prioritní oblastí pro celý pilotní projekt je *analýza potřeb*, které je podřízeno získávání ostatních údajů. Jedná se tedy především o snahu zjistit a ověřit:

- jaká je přijatelnost a atraktivnost poskytovaných služeb,
- jaká je dostupnost těchto služeb,
- zda služby odpovídají potřebám – pokud ne, tak proč a jak by měly vypadat či být zajišťovány aby odpovídaly.

Výzkumný soubor a technická podpora

Předmětem našeho zkoumání jsou uživatelé nelegálních návykových látek, konkrétně nové trendy v užívání návykových látek. Informace budou poskytovat klíčoví poskytovatelé služeb v konkrétním kraji a také samotní uživatelé (klíčoví informanti) se zaměřením na identifikované problémové oblasti.

Výzkum bude proveden v úzké kooperaci s projektem Evaluace středočeského kraje. Celkový design bude tedy mít následující strukturu:

- Soubor 1:** 30 ostrých¹ interview ve Středočeském kraji
2 ohniskové skupiny ve Středočeském kraji
- Soubor 2:** 30 ostrých² interview v Praze
3 ohniskové skupiny v Praze

Cílem u obou souborů je získat key-informants (je třeba zohlednit při výběru a komunikaci s personálem oslovených programů a zařízení).

- Celkem:** 60 hodnotitelných interview
5 ohniskových skupin

Metody sběru dat

V 2. polovině roku 2003 bude provedeno 5 ohniskových skupin s poskytovateli služeb v konkrétních dvou lokalitách. Mezi nimi by měli být zástupci jednotlivých typů nízkoprahových služeb. Bude provedeno 60 semistrukturovaných interview, která budou úzce zaměřena na problémy identifikované v rámci ohniskových skupin a budou ověřovat poznatky získané prostřednictvím těchto ohniskových skupin.

Jednotlivé ohniskové skupiny a rozhovory s klíčovými informanty budou zaznamenávány na diktafon.

Analýza dat

Všechny provedené rozhovory budou následně doslovně přepsány a bude provedena redukce I. a II. řádu této transkribované verze rozhovoru. Analýza dat bude omezena na základní třídění a deskripci. Nepředpokládá se standardní používání složitějších analytických nástrojů (tato možnost však v případě potřeby a zájmu vyloučena není).

V průběhu února 2004 budou vypracovány dvě závěrečné zprávy, samostatně za Prahu a Středočeský kraj.

Etické normy a pravidla výzkumu

Základním předpokladem a závazkem při získávání informací prostřednictvím interview je neohrozit a nepoškodit účastníky výzkumu a současně se tento problém týká také tazatele.

- Rozhovory budou provádět zaškolení tazatelé.
- Respondenti se zúčastní zcela dobrovolně, bez nároku na odměnu.
- Účastníci výzkumu budou vždy na začátku interview seznámeni se všemi základními informacemi o studii a svých právech, včetně práva odmítnout nahrávání nebo práva kdykoli žádat o zničení nahrávky (informovaný souhlas).

¹ Hodnotitelných, tj. mimo zácvik.

² Hodnotitelných, tj. mimo zácvik.

- Respondenti budou náležitě chráněni před fyzickou a duševní nepohodou, újmou či nebezpečím, jež by mohlo nastat v důsledku rozhovoru. V případě, kdy by výzkumné postupy vyústily v nežádoucí následky pro respondenta, tazatel nese odpovědnost za odhalení a odstranění nebo nápravu těchto následků.
- Nahrávky budou bezpečně archivovány a mohou být využity výhradně pro účely tohoto výzkumu. Nebude k nim mít přístup nikdo další a nesmí být využity k žádné jiné činnosti.
- Všechny údaje, jež by bylo možné využít k identifikaci respondenta budou z písemného záznamu interview odstraněny a dále s nimi nebude pracováno – anonymita tedy bude zachována.
- Respondenti budou seznámeni také s jejich právem kdykoli přerušit účast na této studii, neodpovídat na otázky či kdykoli přerušit rozhovor apod.

Personální zabezpečení

Projekt bude společně koordinován NMS (Mgr. Lenka Šťastná) a vedením projektu Evaluace protidrogových opatření ve Středočeském kraji (PhDr. Jiří Broža a PhDr. Michal Miovský, Ph.D.) (<http://www.drogy-info.cz/article/articleview/805/1/60/>), jednotlivé fáze výzkumu budou také provedeny převážně NMS. Rozhovory a ohniskové skupiny budou provádět zaškolení tazatelé, kteří budou svoje rozhovory také přepisovat. Analýza dat ze Středočeského kraje bude prováděna výzkumným týmem (Mgr. Miroslav Charvát a Mgr. Roman Gabrhelík) pod vedením PhDr. Michala Miovského. Na analýze a vyhodnocování získaných informací v Praze bude NMS spolupracovat s PhDr. Michalem Miovským, Ph.D. (AV ČR), který je současně také odborným garantem celého projektu.

Členové výzkumného týmu:

Mgr. Miroslav Charvát	Katedra psychologie FFUP
Mgr. Roman Gabrhelík	Psychologický ústav AV ČR
Mgr. Martin Hulík	o. s. Sananim

Vedení projektu (koordinace studie ve Středočeském kraji):

PhDr. Jiří Broža	NTI consulting
------------------	----------------

Koordinátor projektu za NMS:

Mgr. Lenka Šťastná	NMS Praha
--------------------	-----------

Odborné vedení a garance projektu:

PhDr. Michal Miovský, Ph.D.	Psychologický ústav AV ČR
-----------------------------	---------------------------

Časový a technický plán pro rok 2003/2004

září 2003	konečná verze technického plánu studie, poslední verze struktury rozhovoru,
říjen – prosinec 2003	sestavení ohniskových skupin, termínů jejich konání, proškolení tazatelů, sběr dat: ohniskové skupiny, jejich plný přepis, identifikování témat pro rozhovory s klíčovými informanty, sběr dat: rozhovory, jejich plný přepis,

prosinec – leden 2003	analýza získaných dat,
únor 2004	psaní závěrečné zprávy z výzkumu a publikace výsledků,
březen 2004	vytvoření metodiky sběru kvalitativních dat, revidování dosavadního plánu výzkumu.

Pro provádění (nahrávání) rozhovorů a ohniskových skupin bude nutné zabezpečit technické vybavení, a to diktafony a videokameru. Při organizaci ohniskových skupin bude nutné zabezpečit místo provedení, nejlépe v konkrétním kraji (spádové oblasti pro poskytovatele služeb).